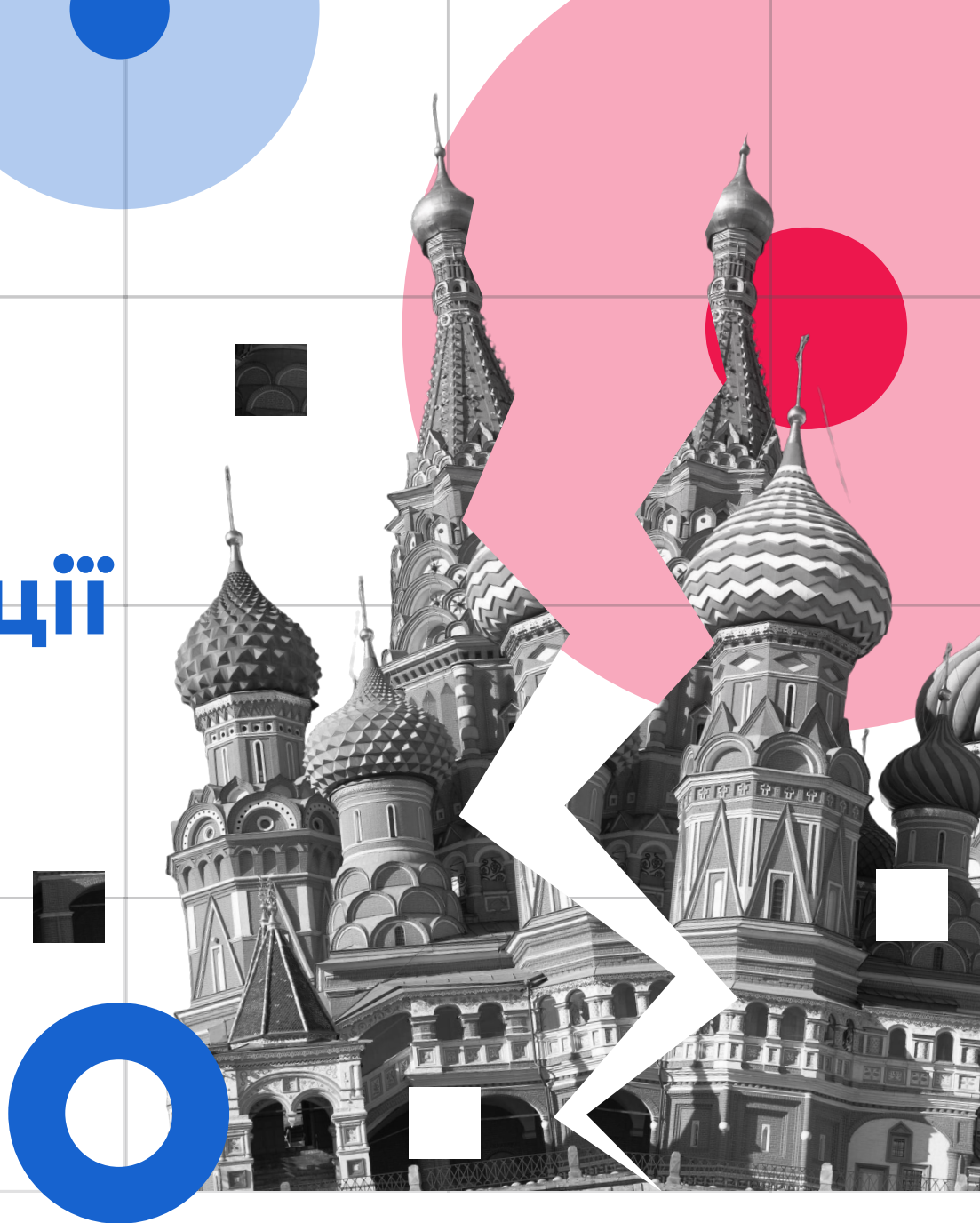

Міжнародні вторинні санкції проти росії: ефективність та виклики

сума імпорту мікросхем на
\$1 млрд.
у 2023 році

У 2023 році росія, попри санкції, які покликані перешкодити їй заволодіти технологіями, імпортувала сучасних американських та європейських мікросхем на суму понад 1 млрд дол.

Більша частина імпортованих напівпровідників та інтегральних схем за перші дев'ять місяців 2023 року були вироблені **американськими та європейськими компаніями:**

AMD

NXP

У згаданих компаніях заявили, що повністю дотримуються санкційних вимог, припинили бізнес у рф, коли почалася війна, і запровадили процеси та політику для контролю за дотриманням санкцій. Додається, що **більшість заборонених технологій, які надходять до рф, потрапляють туди через треті країни, такі як Китай, Туреччина та ОАЕ.** США та ЄС намагаються заблокувати ці маршрути, зосередившись на високопріоритетних товарах подвійного призначення та передових технологіях, які виявлені в російській зброї в Україні або необхідні для її виробництва.¹

Таким чином, необхідно продовжувати моніторити і адаптувати санкційні стратегії, зокрема зосереджуючись на ущільненні міжнародного співробітництва та контролі за ввезенням товарів подвійного призначення, щоб забезпечити їхню ефективність у довгостроковій перспективі.

Китай в умовах міжнародних санкцій проти росії: наслідки та реакції

З початку повномасштабного вторгнення в Україну **Китай у десять разів збільшив поставки до рф високоточних верстатів для російської військової промисловості.**² Росія є рушієм буму імпорту алюмінію в Китай.³

- ➔ **2 лютого 2024 р.** Китай зажадав, щоб Україна негайно виключила більше десятка китайських компаній зі списку фірм, визначених як «міжнародні спонсори війни», заявивши, що хоче, аби Київ «усунув негативний вплив».⁴
- ➔ **13 лютого 2024 р.** Китай виступив проти «незаконних санкцій» у відповідь на пропозицію ЄС.⁵
- ➔ **14 лютого 2024 р.** Китай виступає на боці росії в ООН і закликає припинити постачання зброї Україні.⁶ ЄС пропонує санкції проти китайських компаній, які допомагають росії у війні.⁷
- ➔ **26 лютого 2024 р.** Китай вважає санкції США, ЄС і Великої Британії проти його компаній, накладені за їх співпрацю з росією, економічним примусом, що підриває міжнародні економічні й торговельні правила, та застерігає про наслідки для двосторонніх відносин. Про це заявив речник міністерства торгівлі КНР у відповідь на запроваджені трьома країнами обмеження.⁸
- ➔ **11 червня 2024 р.** Китай закликав блок націй БРІКС взяти на себе більшу відповідальність і утвердити себе як інклюзивну для світу, заявив у вівторок міністр закордонних справ Ван І, після санкцій Заходу та торговельних обмежень, накладених на країну. Багато китайських компаній зіткнулися із санкціями Заходу через підтримку війни Росії в Україні, і Європейська комісія збирається оголосити цього тижня мита на китайські електромобілі, щоб захистити європейських автовиробників.⁹
- ➔ **21 червня 2024 р.** візит Володимира Путіна до Китаю минулого місяця допоміг забезпечити обидві країни платіжними альтернативами для обходу санкцій. Після візиту Путіна в прикордонних регіонах Китаю були створені спеціально уповноважені банки, які дозволяють російським фірмам відкривати рахунки нерезидентів. Цей крок став більш важливим після того, як проти шанхайської філії російського ВТБ банку були введені санкції. Що призвело до звуження можливостей російсько-китайської торгівлі, адже це була єдина філія російського банку в Китаї.

У 2023 році товарообіг між росією та Китаєм зріс до рекордних 240 мільярдів доларів. Та підтримка цього важливого для Кремля потоку залежить від забезпечення безперебійних платежів.

2023 рік
\$240 млрд.
 товарообіг між
 росією та Китаєм

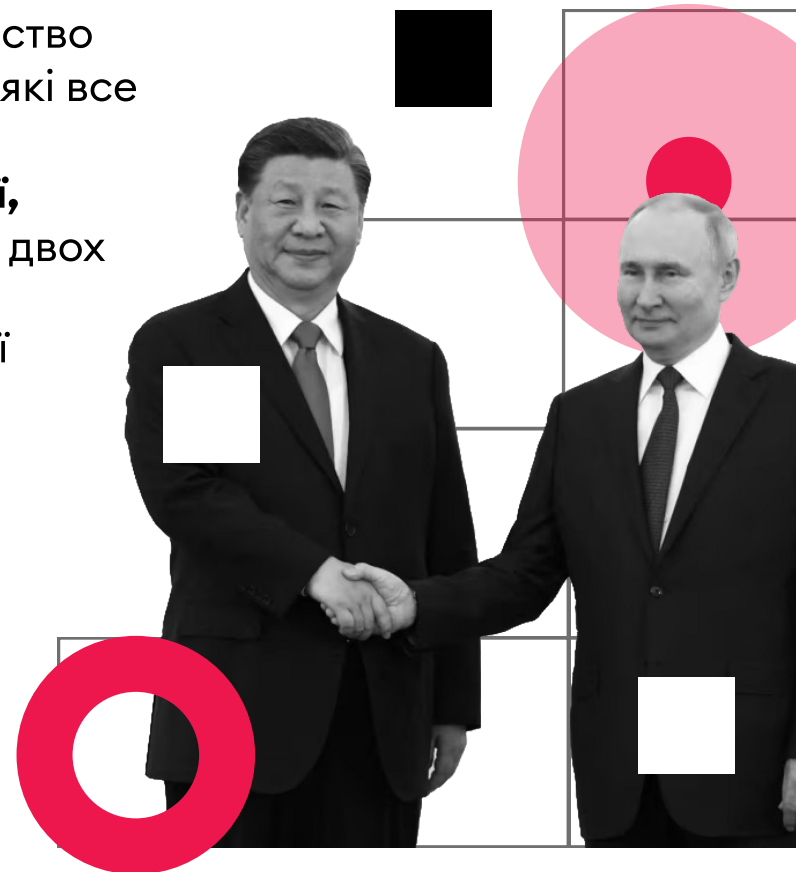
Обхідний шлях, який передбачає залучення менших регіональних банків, що поки що можуть залишатися поза увагою американських санкцій, демонструє, як Москва і Пекін змушені вдаватися до дедалі складніших кроків, щоб забезпечити продовження двосторонніх платежів. Водночас ці дії потенційно наражають малі китайські фінансові фірми на американські санкції, оскільки вони намагаються обійти обмеження.

Однак вікно для здійснення ними платежів для російських компаній може звужуватися. Зазначається, що міністерство фінансів США працює над виявленням менших банків, які все ще допомагають обробляти транзакції, що посилюють російський ВПК. **Найбільший приватний кредитор росії, Альфа-банк,** вже кілька місяців працює над відкриттям двох китайських філій, у Шанхаї та Пекіні, але марно. Це не завадило йому рекламувати свої повноваження в Китаї за допомогою величезного червоного надувного дракона, що прикрашав його стенд на економічному форумі в Санкт-Петербурзі. Ніхто в Китаї не готовий потрапити під вторинні санкції та втратити світовий ринок лише через росію. Тому російські компанії тепер можуть або відкрити рахунок не резидента в китайському банку, або створити китайську дочірню компанію і відкрити рахунки всередині країни.¹⁰

04 липня 2024 р. лідер Китаю Сі Цзіньпін закликав членів Шанхайської організації співробітництва (ШОС) – клубу регіональної безпеки – протистояти

зовнішньому втручання. Як відзначає агенція, на зустрічі в столиці Казахстану Астані керівник росії Володимир Путін також говоритиме про створення нової євразійської системи безпеки.

Раніше Путін і Сі Цзіньпін розширили засновану у 2001 році росією, Китаєм і країнами Центральної Азії Шанхайську організацію співробітництва (ШОС – міжурядова організація, яку утворили Китай та РФ 2001 року в м. Шанхай. До організації входять 9 країн-членів – Індія, Іран, Казахстан, Киргизстан, Китай, Пакистан, Росія, Таджикистан і Узбекистан.), включивши у неї Індію, Іран і Пакистан як протипагу Заходу.

Сі Цзіньпін на зустрічі в Астані закликав членів клубу регіональної безпеки протистояти зовнішньому втручанню. Основна зустріч проходила за закритими дверима, але пресекретар Кремля Дмитро Песков, заявив у четвер, що Путін обговорить з групою свою ідею створення нового набору євразійських договорів про колективну безпеку.

Минулого місяця Путін заявив, що нова регіональна система безпеки є «необхідною та має бути відкритою для всіх країн на континенті, включаючи членів НАТО, але її метою має бути поступове усунення будь-якої зовнішньої військової присутності з Євразії, чітко посиляючись на Сполучені Штати».

У частині своєї промови, опублікованій Кремлем, Путін також привітав збільшення використання національних валют – замість долара – в торгівлі між країнами ШОС і закликав до створення нової платіжної системи всередині групи.

Західні санкції залишили Москву відрізаною від традиційних платіжних систем, таких як SWIFT, а сотні мільярдів доларів у російських іноземних резервах залишаються замороженими.

Сі та Путін вважають, що ера після холодної війни, де домінували США, руйнується. Російський лідер заявив, що ШОС «відіграє важливу роль у створенні нового, більш справедливого світового порядку».¹¹

Китай з 1 липня 2024 р. посилив експортний контроль над продукцією, яка може використовуватися у військовій промисловості та товарах подвійного призначення. Таке рішення 30 травня ухвалило Міністерство торгівлі КНР.

США та їх союзники заявляють, що компоненти з Китаю є основною у підтримці російського ОПК, продукція якого використовується у війни проти України.

У списку: ➤

- обладнання;
- програмне забезпечення;
- технології;
- запчастини;
- комплектуючі;
- двигуни для авіації та космонавтики;
- компоненти для виробництва газових турбін;
- частина устаткування і софту для ливарної та металургійної промисловості;
- будь-яка проектна і технологічна документація для цих галузей.

Для експорту цієї продукції відтепер потрібен дозвіл Мінторгівлі або ліцензія на експорт товарів подвійного призначення. Нові вимоги запроваджуються для всіх експортерів. Це вже ускладнило доставку в рф промислового обладнання і техніки, скаржаться російські імпортери. Деякі з них уже зіткнулися через це з проблемами, пише видання.

Тепер набагато більше вантажів будуть оглядатися митниками, – розповів імпортер промислового обладнання. Раніше в нього оглядали «добре, якщо один контейнер із 50», а цього тижня оглянули абсолютно всі контейнери, хоча в них були товари, які не потрапляли до списку для контролю, зазначило видання.

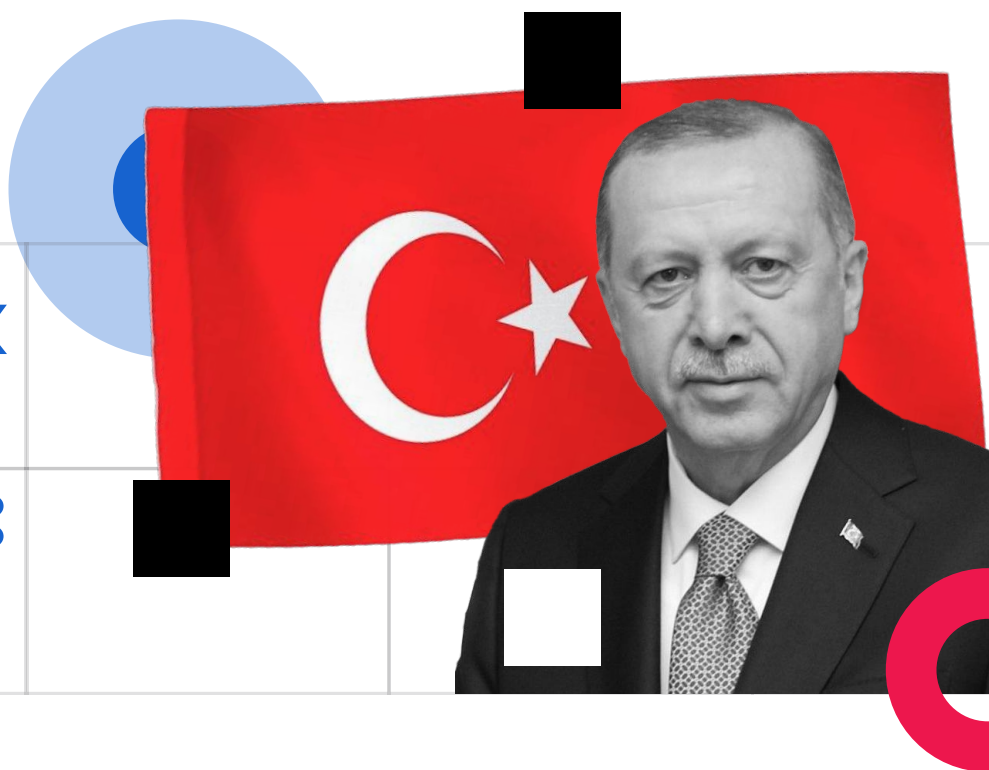
Більше оглядів – більше документів і навантаження на митників, довше оформлення, заявив інший імпортер, який постачає в росію вироби з металу. Усі затримки і додаткові витрати підвищують вартість доставки вантажів та їхні ціни.

Крім того, огляди ставлять під загрозу сірі та чорні схеми поставок – коли під виглядом однієї продукції декларується інша, наприклад, запчастини до літаків їдуть як пластикові тазики, або взагалі не декларується частина вантажу, говорить співрозмовник видання.¹²

Таким чином, з початку повномасштабного вторгнення в Україну, **Китай значно посилив свою підтримку росії, збільшивши поставки високоточних верстатів для російської військової промисловості.** Цей крок, разом із зростанням імпорту алюмінію з росії, підкреслює тісну економічну співпрацю між двома країнами. На тлі міжнародного тиску та санкцій Заходу, Китай продовжує активно захищати свої інтереси і партнерство з росією на міжнародній арені, виступаючи проти «незаконних санкцій» та закликаючи до створення нових регіональних систем безпеки в Євразії. Крім того, Китай запровадив нові експортні обмеження на продукцію, яка може використовуватися у військовій промисловості, що ще більше ускладнює доставку промислового обладнання в росію. Ці дії свідчать про складність і багатогранність відносин між Китаєм, росією та Заходом, де економічні, політичні та безпекові аспекти переплітаються, створюючи нові виклики для міжнародної спільноти.

Туреччина в умовах міжнародних санкцій проти росії: наслідки та реакції

- ➔ **23 січня 2024 р. Туреччина зупинила грошові перекази з росії через побоювання санкцій.**¹³ Проте уряди Туреччини та росії знайшли часткове вирішення проблеми з грошовими переказами з росії до Туреччини для чотирьох секторів економіки. Турецькі експортери готового одягу, текстилю, взуття та продовольства почали отримувати оплату через державний банк Emlak Katılım Bankası.¹⁴
- ➔ **3 березня 2024 р. загроза вторинних санкцій спрацювала: Туреччина різко скоротила торгівлю з росією.** Про це свідчать дані офіційної статистики щодо зовнішньої торгівлі Туреччини. Так, за підсумками січня-лютого поточного року турецькі компанії поставили в росію товарів і послуг на загальну суму в 1,29 млрд. доларів. Роком раніше за той самий період експортні поставки становили понад 2 млрд. доларів.

*Примітно, що обсяги імпорту з росії до Туреччини теж скоротилися приблизно на ту саму величину – за підсумками лютого з 2 млрд доларів до 1,3 млрд рік до року.*¹⁵

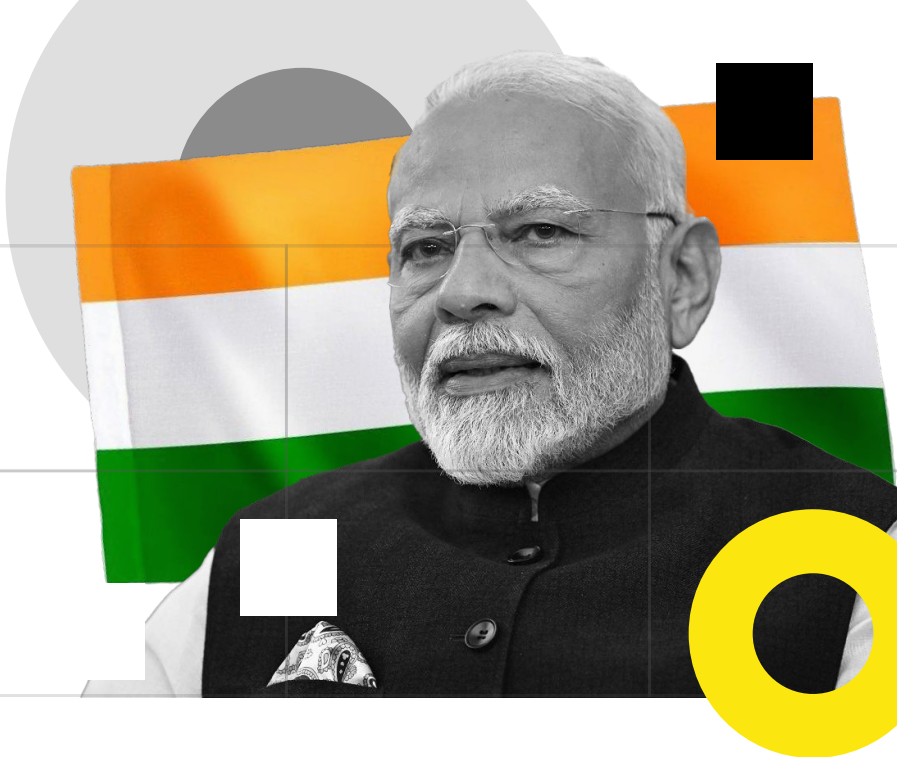
\$2 млрд.

\$1,29 млрд.

- ➔ **20 березня 2024 р. Туреччина домовилася зі США про реалізацію «схеми дотримання санкцій», запровадженої Вашингтоном проти Москви.** Ця схема має виправити ситуацію, коли турецькі компанії, підозрювані у веденні комерційної діяльності з рф або в імовірних фінансових відносинах з росією, одразу і без розслідування потрапляли до списків санкцій США. **Відтепер Вашингтон інформуватиме Анкару про компанії, які потенційно порушують санкції,** і запитуватиме інформацію про їхні справи з рф. Туреччина, зі свого боку, самостійно вивчатиме діяльність таких фірм і повідомлятиме про результати. Після цього в разі потреби запроваджуватимуть обмежувальні заходи.¹⁶

Таким чином, Туреччина зупинила грошові перекази з Росії через побоювання санкцій. Однак уряди Туреччини та Росії знайшли часткове вирішення цієї проблеми. Це дозволяє обох країнам продовжувати економічну співпрацю в умовах санкційного тиску та забезпечує стабільність у критично важливих галузях. Це рішення показує гнучкість та адаптивність економічної політики Туреччини, що дозволяє зберігати торговельні зв'язки з Росією попри санкційні обмеження. **Використання державного банку Emlak Katılım Bankası для здійснення грошових переказів демонструє прагнення обох країн знайти альтернативні механізми для підтримки бізнесу і уникнення санкцій.** Цей підхід може стати прикладом для інших країн, які шукають способи зберегти економічну співпрацю в умовах глобальної політичної напруги і санкційного тиску.

Індія в умовах міжнародних санкцій проти росії: наслідки та реакції

28 січня 2024 р. росія втрачає найбільшого у світі імпортера зброї.

Індія планує відмовитися від закупівлі зброї рф – країни – найбільшої постачальниці після того, як війна в Україні підірвала здатність росії доправляти боеприпаси та запчастини. Оскільки США прагнуть зміцнити зв'язки в Індो-Тихоокеанському регіоні, Індія поступово переорієнтовується на Захід.

Росія поставила 65% закупівель зброї Індії на суму понад 60 мільярдів доларів протягом останніх двох десятиліть, але війна в Україні прискорила поштовх до диверсифікації індійської бази озброєнь.¹⁷

29 лютого 2024 р. Індія шукає нафту в обхід росії через санкції США. Індійські нафтопереробники прагнуть брати більше російської нафти, але щоб знову збільшити закупівлю, потрібен дозвіл США на закупівлю.¹⁸

Таким чином, війна в Україні та міжнародні санкції спричиняють суттєві зміни в економічних та військових відносинах між росією та Індією, стимулюючи Індію до диверсифікації своїх джерел озброєнь та енергоносіїв.

Саудівська Аравія в умовах міжнародних санкцій проти росії: наслідки та реакції

➔ **09 липня 2024 р. Саудівська Аравія погрожує продати європейські боргові зобов'язання, якщо країни-члени G7 вирішать конфіскувати майже 300 мільярдів доларів заморожених активів рф.**

Саудівська Аравія на початку цього року приватно натякнула, що може продати деякі європейські боргові зобов'язання, якщо країни Великої сімки вирішать арештувати майже 300 мільярдів доларів із заморожених активів рф. Зокрема, міністерство фінансів повідомило деяким партнерам по G-7 про свою незгоду з цією ідеєю, яка мала на меті підтримати Україну.

\$300 млрд.
ЗААРЕШТОВАНО

Саудити конкретно згадували про борги, випущені французьким казначейством.

Запаси саудівського королівства в євро та французьких облігаціях можуть становити десятки млрд євро, але, ймовірно, вони недостатньо великі, щоб їхній продаж мав суттєве значення.

А втім, європейські чиновники все ще занепокоєні тим, що інші країни можуть наслідувати приклад Саудівської Аравії.

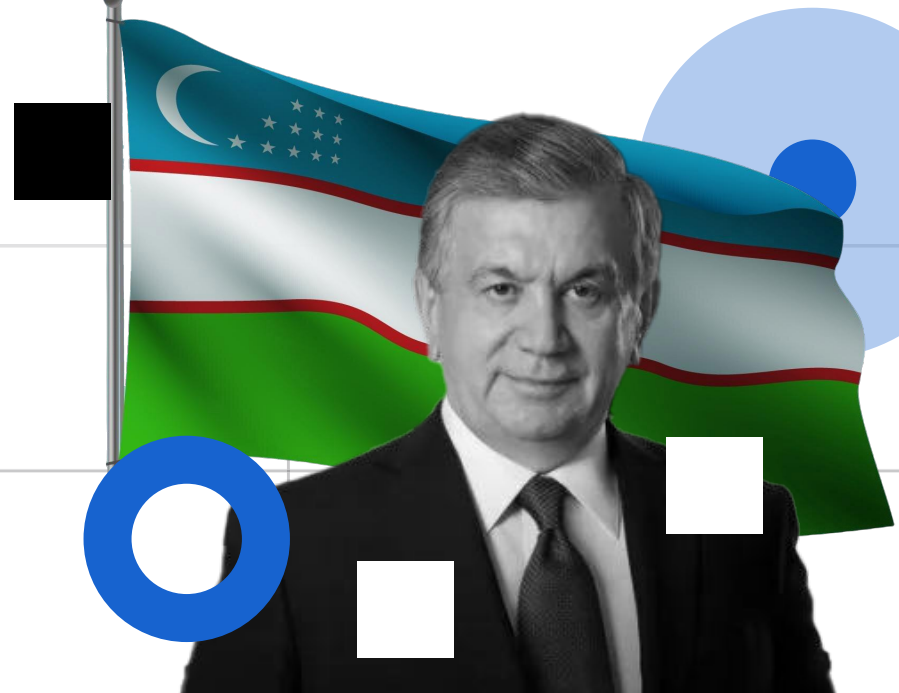
\$135 млрд.

казначейські облігації США

Саудівська Аравія володіє казначейськими облігаціями США на 135 млрд дол.¹⁹

Таким чином, хоча обсяги облігацій, які можуть бути продані, можуть не мати значного впливу на європейські ринки, **загроза сама по собі свідчить про глибокі економічні та політичні наслідки глобальної кризи внаслідок війни в Україні та міжнародних санкцій проти росії.** Ця ситуація показує, що глобальні економічні відносини стають все більш складними через геополітичні напруги. Саудівська Аравія, як інші країни, реагує на політичні ризики, зокрема на російські санкції, що підштовхують її до таких економічних кроків. Це також підкреслює важливість міжнародного співробітництва і діалогу для врегулювання конфліктів і зменшення економічних турбуленцій. Для Європи це становить виклик не лише в контексті фінансових ризиків, але й у важливості збереження єдності в діях щодо глобальної безпеки та стабільності.

Узбекистан в умовах міжнародних санкцій проти росії: наслідки та реакції

Влада Узбекистану вирішила приєднатися до фінансових санкцій Заходу проти рф, фігурантами яких на початок 2024 року стали понад **11 тисяч громадян і компаній**. Нижня палата парламенту Узбекистану (олій мажліс) у першому читанні ухвалила законопроект, який заборонить банківські операції в країні для підсанкційних фізичних і юридичних осіб.

Ініціатива запропонована через ризики застосування вторинних санкцій щодо Узбекистану, тобто заходів за порушення санкційного режиму, пояснили законодавці.

Законопроект готували з урахуванням досвіду Чехії, Латвії та Естонії, які приєдналися до санкцій, він наділяє додатковими повноваженнями національний Центробанк. Він потрібен для «підвищення ефективності системи санкційного комплаєнсу в банківському секторі», підкреслили в мажлісі.

Узбекистан, який став одним із хабів паралельного імпорту в росію і одним із головних напрямків «карткового туризму» російських громадян, у перший рік війни прийняв **понад 300 тис. росіян, з яких 60 тис. відкрили банківські рахунки**.

\$14,5 млрд.

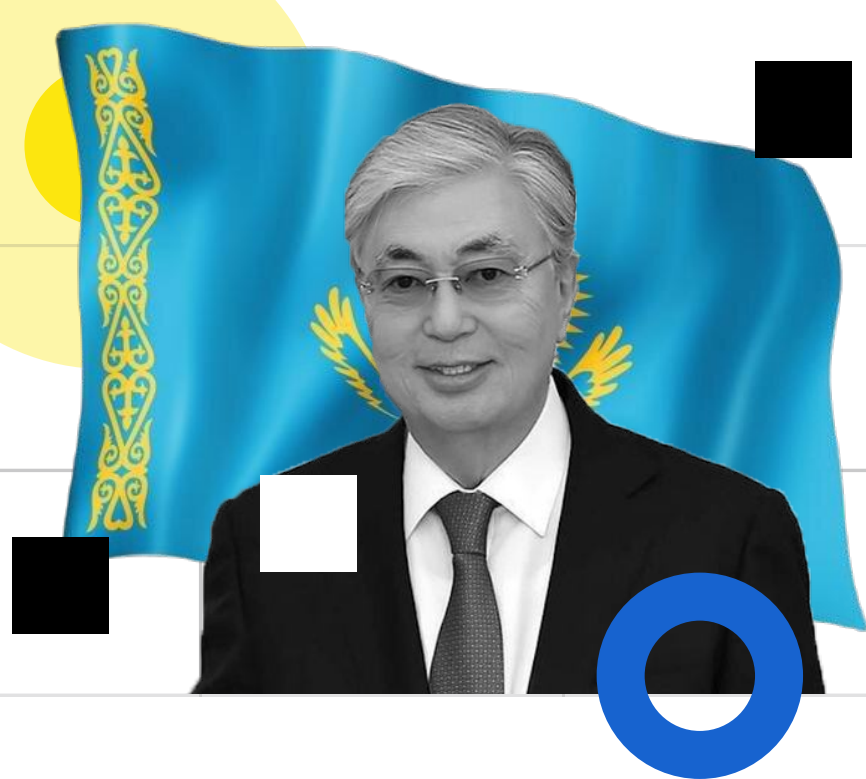
сума переказів
за 2022 рік

Обсяг грошових переказів із рф до Узбекистану підскочив на 160%, до рекордних \$14,5 млрд (за 2022 рік), а російські підприємці стали рекордсменами за кількістю відкритих у республіці компаній.

Але після неодноразових візитів у Середню Азію чиновників із ЄС і США банки Узбекистану посилили умови для росіян. Фактично законопроект, який ухвалюють, лише закріпить практику, що вже склалася: **банки в Узбекистані вже не проводять транзакцій із підсанкційними особами.**²⁰

Таким чином, влада Узбекистану вирішила приєднатися до фінансових санкцій Заходу проти росії, ухваливши законопроект, що забороняє банківські операції для підсанкційних фізичних і юридичних осіб. Цей крок спричинений ризиками вторинних санкцій щодо Узбекистану та спрямований на підвищення ефективності системи санкційного комплаєнсу в банківському секторі. **Узбекистан, який став важливим хабом паралельного імпорту в росію** та місцем для відкриття банківських рахунків російськими громадянами, зіштовхнувся з значним зростанням грошових переказів із росії та кількістю відкритих російськими підприємцями компаній. Проте, під тиском з боку ЄС і США, банки Узбекистану вже посилили умови для росіян, фактично припинивши транзакції з підсанкційними особами. Новий законопроект закріпить ці практики на законодавчому рівні, демонструючи прагнення Узбекистану дотримуватися міжнародних санкційних норм і уникати вторинних санкцій.

Казахстан в умовах міжнародних санкцій проти росії: наслідки та реакції

➔ 6 червня 2024 р. заступник прем'єр-міністра Казахстану **Серік Жумангарін** заявив, що країна не підтримує введення санкцій проти росії, проте дотримується цього через вигоду для власної економіки. За словами прем'єра, у Казахстані було розірвано багато логістичних і торгових ланцюжків через введені США та Євросоюзом санкції щодо росії.

Між тим ми не є учасниками коаліцій, не підтримуємо цю односторонню санкційну політику, але ми її дотримуватимемося, тому що нам це вигідно з економічної точки зору

заступник прем'єр-міністра Казахстану
Серік Жумангарін

Він додав, що в **рамках санкційної політики Казахстану вдається втримати свої позиції**. Крім того, завдяки зовнішній політиці у країні завжди є шанс на попередження про те, яких заходів можна вжити стосовно тих чи інших компаній.²¹

Таким чином, Казахстан, хоча офіційно не підтримує санкції проти росії, дотримується їх через економічну вигоду для своєї країни. Однак, Казахстан знаходить економічну користь у дотриманні цих санкцій, оскільки це дозволяє країні зберігати свої позиції на міжнародній арені. Казахстан не є учасником коаліцій і не підтримує односторонню санкційну політику, але користується можливістю попередження про потенційні санкції, що дозволяє уникати негативних наслідків для своїх компаній. Казахстан знаходить баланс між дотриманням санкційного режиму та захистом своїх економічних інтересів, використовуючи це для підтримки стабільності в умовах міжнародної напруги.

Динаміка та вплив санкцій проти росії: глобальні реакції та обхідні шляхи

- ➔ 21 лютого 2024 р. Британські обладнання й техніка на сотні мільйонів фунтів стерлінгів продовжують потрапляти до росії через країни Південного Кавказу й Центральної Азії, зокрема Киргизстану, Вірменії та Узбекистану.²²
- ➔ 8 березня 2024 р. Європейський Союз має намір запроваджувати вторинні санкції проти росії, щоб уникнути прогалин у санкційному режимі, повідомив виконавчий віцепрезидент Єврокомісії Валдіс Домбровскіс.²³

Санкції проти росії не працюють. Я дізнався, що санкції не працюють. Російська економіка занадто сильна, і нам потрібно подвоїти зусилля, щоб переслідувати їхні економічні активи. Суть полягає в тому, що визнання росії державою-спонсором тероризму зробить вторинні санкції більш значущими», – сказав сенатор Грем. Він також додав, що такі країни, як Індія, Китай та інші, які мають справу з росією, «роблять це на свій страх і ризик».²⁴

18 березня 2024 р.

сенатор США
Ліндсі Грем

- ➔ 27 березня 2024 р. росія стикається із затримками платежів за нафту, оскільки банки Китаю, ОАЕ та Туреччини побоюються санкцій США.²⁵
- ➔ 16 квітня 2024 р. через санкції німецькі компанії більше не експортують низку товарів до росії, але нові дані показують, що вони все одно потрапляють туди обхідними шляхами.

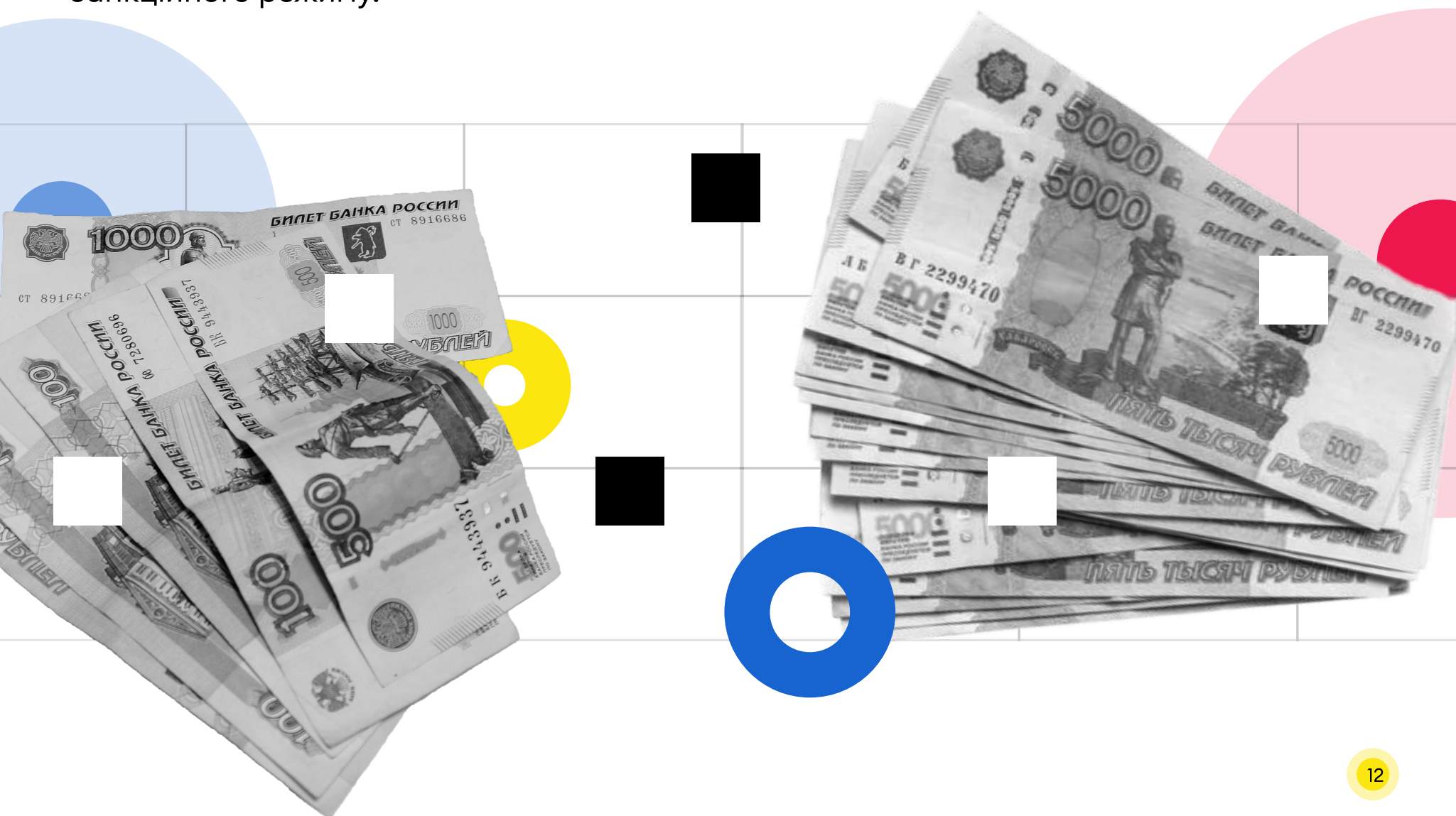
У 2023 році скорочення постачання німецьких товарів до рф склало 38,8% до 8,9 млрд євро.

Водночас такий обсяг компенсує постачання в Індію, Азербайджан, Вірменію, ОАЕ, Киргизстан, Казахстан, Грузію та Туреччину. Німецькі компанії експортували у ці вісім країн саме той обсяг товарів у євро, який втратили внаслідок санкцій проти росії, підраховували у консалтинговій компанії Barkow Consulting». Це не можна довести, але є підозра, що мова йде про шахрайство, оскільки цифри експорту відповідають один одному. В цілому, для німецьких виробників нічого не змінилось з введенням санкційного режиму, принаймні для експортної частини німецької економіки.²⁶

➔ **1 травня 2024 р. Сполучені Штати, Велика Британія та Європейський Союз тиснуть на Об'єднані Арабські Емірати**, щоб ті продемонстрували, що вони ведуть боротьбу з компаніями, які ухиляються від санкцій, накладених на росію через війну в Україні.²⁷

Таким чином, останні події показують, що санкції проти росії мають складну динаміку і значний вплив на світову економіку та політичну картину. Європейський Союз та США активно розгортають вторинні санкції, намагаючись уникнути обхідних маневрів, які використовуються країнами Південного Кавказу і Центральної Азії для постачання товарів до росії. Незважаючи на це, деякі країни, такі як Китай та Об'єднані Арабські Емірати, стикаються з труднощами у здійсненні платежів через страх перед американськими санкціями. Росія, у свою чергу, продовжує шукати альтернативні шляхи для отримання необхідних ресурсів та технологій, що може підрвати ефективність санкційного режиму.

Обережність у санкціях: стратегії США у відносинах з росією

В пакеті санкцій проти росії, про які оголосив американський лідер Джо Байден 23 лютого 2024 р., США ухилилися від найжорсткіших заходів, які залишилися в арсеналі, оскільки їхнє запровадження може розхитати світову економіку.

Зазначається, що 200-сторінковий список об'єктів, що базуються в росії, Об'єднаних Арабських Еміратах, Китаї та інших країнах, став найбільшим пакетом фінансових обмежень з часу повномасштабного вторгнення рф в Україну. Але, як зазначає видання, не менш помітні компанії і сектора, що не потрапили в цей список. Йдеться про металургійний сектор, обмеження, пов'язані з енергетикою, а також вторинні санкції проти банків.

Ця обережність відображає те, що, незважаючи на всі розмови Байдена про санкції, його команда як і раніше не бажає займатися потоками доходів, які, на думку експертів, дійсно завдадуть шкоди економіці росії, через страх викликати масштабні потрясіння, які можуть відбитися на економіці США.

Передбачається, що можливими мішенями у рамках більш жорсткого підходу можуть стати іноземні банки, які допомагають росії закуповувати технології і матеріали, необхідні їй для продовження війни, а також торгівля збагаченим ураном і металами, такими як алюміній та нікель. США також можуть конфіскувати і розподілити заморожені російські суверенні активи. Всі ці заходи несуть у собі значні ризики.

Як зазначив колишній чиновник Міністерства фінансів США Кім Донован, щоб дійсно вплинути на росію, доведеться вжити більш стратегічні заходи, які можуть мати негативний вплив на світову економіку в цілому: **«Нам доведеться почати ухвалювати більш складні рішення і приймати наслідки, що супроводжують ці рішення».**²⁸

Таким чином, санкції проти росії, оголошені США, свідчать про обережний підхід у виборі об'єктів для обмежень. Незважаючи на широкий список секторів і компаній, що потрапили під санкції, деякі ключові галузі, такі як металургія і енергетика, залишились поза увагою. Це відображає стриманість уряду Байдена, оскільки він уникає ризиків, пов'язаних зі значним впливом на світову економіку і можливими негативними наслідками для власної країни. Через це важко прогнозувати, які будуть наступні кроки у глобальній стратегії протистояння з росією.

Геополітичні виклики і фінансові ризики: санкції проти росії та їх вплив на світові фінансові ринки

- ➔ **21 травня 2024 р.** міністр фінансів США **Джанет Єллен** закликала керівників німецьких банків активізувати зусилля з дотримання санкцій проти росії і припинити спроби їх обійти. Інакше вони самі можуть потрапити під вторинні санкції, які перекриють доступ до долара, заявила голова Мінфіну США на зустрічі з представниками банківського сектору у Франкфурті 21 травня.

Західні банки, серед них німецькі Deutsche Bank і Commerzbank, не поспішають залишати російський ринок.

COMMERZBANK

Deutsche Bank

НЕ залишили російський ринок

€800 млн.
сума податків в рф

Минулого року найбільші західні банки, які залишилися у рф, сплатили там понад €800 млн податків.

Нове право Мінфіну США накладати на банки вторинні санкції, якщо ті сприяють російським військовим операціям, допомогло зірвати зусилля Росії із закупівлі товарів, необхідних для війни в Україні, але необхідно продовжувати роботу, заявила Єллен. За її словами, рф відчайдушно прагне отримати критично важливі товари з країн з розвинутою економікою – таких, як Німеччина і США.

Здебільшого порушники намагаються **обійти санкції через Китай, ОАЕ й Туреччину**, наголосила голова Мінфіну США. Мінфін і надалі присікатиме ухиляння від санкцій там, де це відбувається, включно з Центральною Азією, Кавказом і Європою, заявила Єллен.²⁹

- ➔ **25 травня 2024 р.** міністр фінансів США Джанет Єллен заявила, що європейські банки стикаються з зростаючими ризиками, які працюють у росії, і **США розглядають можливість посилення своїх вторинних санкцій проти банків**, які, як виявилось, допомагають транзакціям у військових діях росії. Виступаючи в кулуарах зустрічі фінансових лідерів G7 у північній Італії, Єллен сказала, що санкції, пов'язані з операціями банків у росії, будуть запроваджені лише **«якщо для цього буде причина, але діяльність у росії створює дуже великий ризик»**, – додала вона.

Відповідаючи на запитання, чи хотіла б вона, щоб австрійський Raiffeisen Bank International та італійський банк UniCredit вийшли з росії, Єллен сказала:

Я вважаю, що їхні наглядачі порадили їм бути надзвичайно обережними щодо того, що вони там роблять.

міністр фінансів США
Джанет Єллен

Політик Європейського центрального банку Фабіо Панетта дав чіткі інструкції для італійських банків, що кредитори повинні «звернутися» з росії, оскільки перебування в країні створює «проблему з репутацією». Raiffeisen є найбільшим європейським кредитором, який веде бізнес у росії, за ним йде UniCredit. Інший великий італійський кредитор Intesa Sanpaolo працює над продажем російського бізнесу.

Нові вторинні санкції президента США Джо Байдена дають Міністерству фінансів повноваження відключати банки від фінансової системи США, якщо буде виявлено, що вони допомагають в обхід первинних санкцій проти росії та інших організацій через війну Москви в Україні.

Єллен та інші посадові особи Міністерства фінансів США заявили, що економіка росії все більше стає «економікою війни», що ускладнює розрізнення між цивільними та військовими операціями чи операціями подвійного призначення.

Існування вторинних санкцій уже призвело до охолодження взаємодії банків з росією, але Єллен висловила стурбованість тим, що росії вдається знайти шляхи придбання товарів, необхідних для збільшення її військового виробництва, посиляючись на операції через Китай, Об'єднані Арабські Емірати та Туреччину.³⁰

➔ **12 червня 2024 р. міністерство фінансів США оголосило про розширення механізму**, який передбачає накладання вторинних санкцій – тобто обмежень на осіб, які співпрацюють з уже підсанкційними особами, – стосовно росії.

У положенні Мінфіну США було розширене визначення «військово-промислової бази росії», під яку тепер підпадають усі підсанкційні особи, зокрема російські банки ВТБ Банк та Сбербанк росії. Росія переорієнтувала свою економіку та спрямувала всі установи свого уряду на підтримку своїх ганебних військових зусиль. Іноземним фінансовим установам загрожують санкції за продовження сприяння транзакціям, пов'язаним з російською військово-промисловою базою.

Окремо американське Міністерство фінансів уточнило, що санкції поширюються на п'ять російських банків – Промсвязьбанк, Внешэкономбанк, Сбербанк Росії, ВТБ Банк і ВТБ Капітал Холдинг, а також їхні закордонні представництва, хай яку назву вони мають. Паралельно Мінфін США спільно з Міністерством торгівлі запровадив заходи для обмеження доступу військово-промислової бази росії до ІТ-консалтингових та проєктних послуг, а також ІТ-підтримки та хмарних сервісів.³¹

➔ **14 червня 2024 р. Центральний банк рф виявився не готовим до санкцій проти Московської міжбанкової валютної біржі, як і раніше – до конфіскації ЗВР (золотовалютних резервів).**

З огляду на першу реакцію ринку, **висновки такі:**

- 01** Росіяни люблять долари та євро більше за путіна та юань, це видно по обвалу фондових індексів та по відтоку банківських вкладів.
- 02** Подальший сценарій розвитку шоку від санкцій буде залежати виключно від дій центрального банку рф, в якого, по суті, не виявилось ніякого «плану Б».
- 03** Залежність російської економіки від КНР зростає.

Тепер основний акцент у курсоутворенні буде перенесений на ринок «юань-рубль», а це означає, що в своїй валютній політиці Центробанк рф буде залежати від рішень Пекіну по курсу юаня до долара США.

Ринок «юань-долар» досить специфічний і більш динамічний, ніж прийнято вважати. До того ж він політизований, бо кожне послаблення юаня до долара США чи до євро, як правило, супроводжується звинуваченнями Пекіна у погіршені торгових умов з США та ЄС.

Не в захваті від цього спонтанного рішення ЦБР буде і Народний банк Китаю (НБК), який з радістю приймає вхідний потік ліквідності і досить бурхливо реагує на відтік капіталу з країни. Активний ринок національної валюти за межами КНР потребує від НБК певних зусиль, але зараз приносить мінімум зиску.

В самому КНР діють досить жорсткі валютні обмеження. Наприклад, зараз з країни не можна вивозити більше ніж 5 000 доларів США та більше ніж 6 000 юанів, а не так давно там діяла і квота на щорічну купівлю не більше ніж 50 000 доларів США на одну особу. І тут на зарегульованому горизонті НБК з'являються росіяни, які вже планують «возити юані ешелонами» – туди-сюди через кордон, так ще і прив'язують рубль до юаня.

НБК, звісно, утримується від заяв з приводу дій росіян, але періодично нагадує, що юань повністю не є вільно-конвертованою валютою. Тож при серйозному дисбалансі в розрахунках з КНР, росіян будуть очікувати ті самі проблеми, які вони переживали в Індії у 2023 році. А от дії (якщо такі будуть) самого НБК щодо сприяння розширення зони обігу юаня на території рф можуть двояко сприйматись в США та ЄС.

Ну, а поки очевидно, що зросте залежність російського ринку від європейських банків, які все ще працюють в росії, зростуть і ризики вторинних санкцій для партнерів російських компаній, та мінімум тиждень російський ринок буде перетравлювати шок від цих санкцій.³²

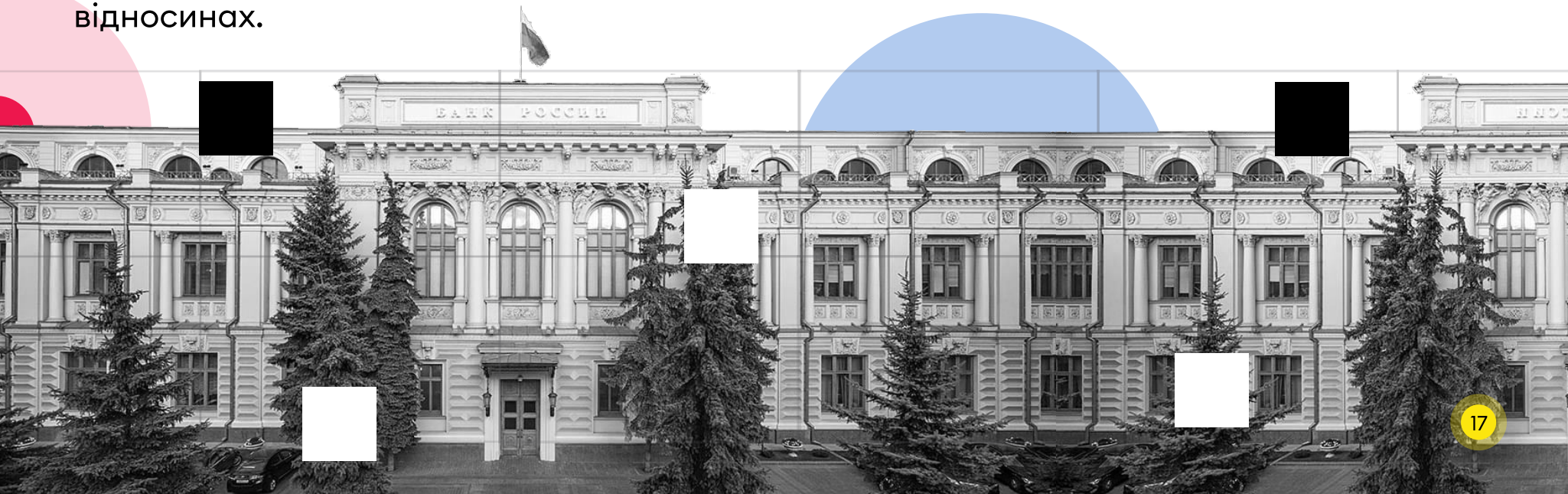
➔ **03 липня 2024 р. великі гравці біржових торгів китайським юанем** – китайські банки, які продовжують працювати з росією, – **залишають Московську біржу, що потрапила під санкції США.** За останні два тижні на торгах китайською валютою було зафіксовано помітне скорочення середнього розміру угоди: порівняно з травнем цей показник знизився на 14%, до 1,89 млн рублів – найнижчого рівня з лютого 2023 року.

Одночасно різко зріс оборот позабіржового ринку юаня: у червні там було укладено угод на 1,98 трлн рублів – на 27% більше, ніж у травні. При цьому внутрішньоденні обороти тричі били рекорди, перевищуючи планку 200 млрд рублів на день.

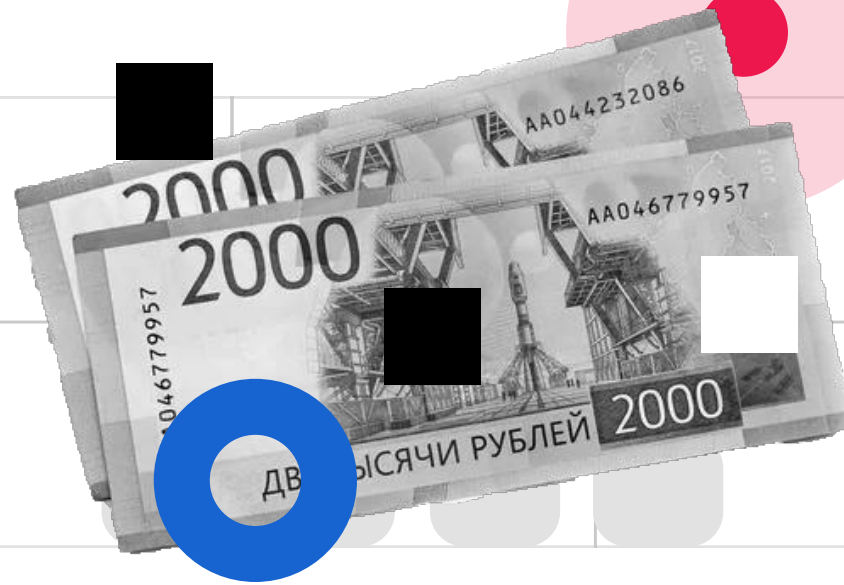
Це означає, що потоки юанів, які ллються в росію за продану до Китаю нафту, йдуть з біржового ринку на позабіржовий слідом за доларом і євро, торги якими було зупинено 13 червня.

Учасники ринку з Китаю – головні постачальники юаневої ліквідності – несуть ризики потрапляння під вторинні санкції США, оскільки **Мосбіржу внесено до SDN-списку американського Мінфіну із заборобою на будь-які операції.** У Центробанку уже готуються до сценарію, коли біржові торги юанем доведеться зупинити так само, як це сталося з доларом і євро. Найімовірніше, китайські банки поступово згортатимуть операції з Московською біржею і Національним кліринговим центром, який також потрапив під санкції.³³

Таким чином, останні події з введення вторинних санкцій США проти російських банків та фінансових установ свідчать про серйозні геополітичні та економічні виклики для всіх сторін. **Санкції спрямовані на обмеження російської військово-промислової бази та її фінансової підтримки, але вони також призводять до значного впливу на світові фінансові ринки.** Зростаюча залежність росії від китайських юанів підсилює вплив Китаю на російську економіку, що відкриває нові виклики у валютній політиці та міжнародних відносинах.

Вплив вторинних санкцій на російську економіку та міжнародні відносини

Міжнародні вторинні санкції, введені проти росії у відповідь на її військові дії в Україні, демонструють значний потенціал утиску ізоляції російської економіки від світової фінансової системи. Спрямовані переважно на банківський сектор, вони покликані перешкодити російським військовим операціям і обмежити їхні фінансові ресурси. Однак ефективність цих санкцій неоднозначна через спроби обходу з боку росії через країни, такі як Китай, ОАЕ та Туреччина.

Держави, що вводять санкції, зазначають успіхи у спрямуванні росії на пошук альтернативних фінансових і ринкових джерел, але водночас визнають потребу посилення контролю і налаштування санкційних механізмів. Це включає розширення санкційних списків і зміцнення міжнародної співпраці для забезпечення їх ефективності.

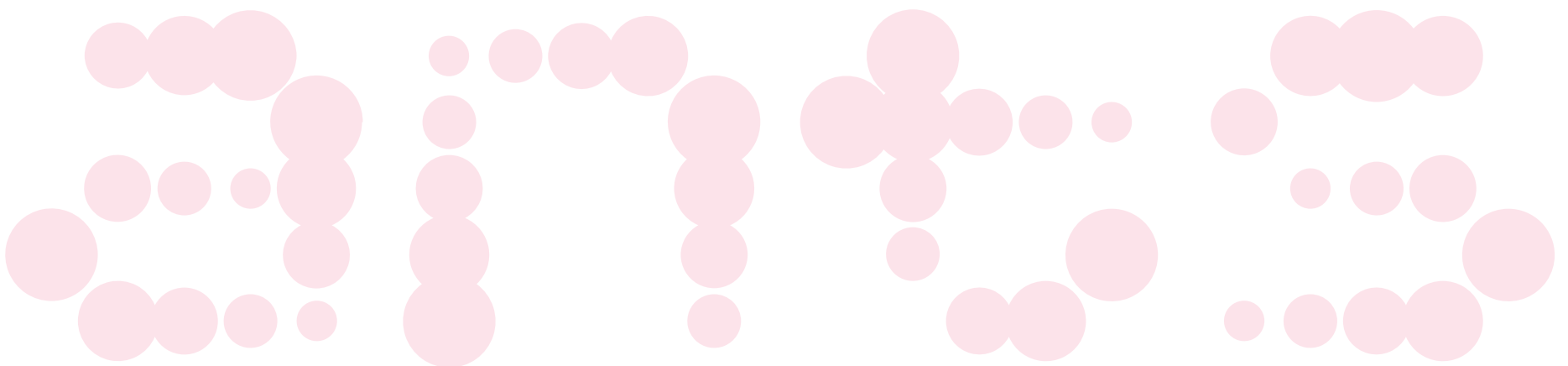
Одним із головних викликів є спроможність реагувати на обхід санкцій через треті країни та забезпечення їхньої всебічності. Міжнародна спільнота повинна продовжувати координувати свої зусилля і працювати над удосконаленням механізмів санкцій для ефективного стримування агресивної політики росії на міжнародній арені.

На основі аналізу ситуації з міжнародними вторинними санкціями проти росії можна запропонувати наступні рекомендації:

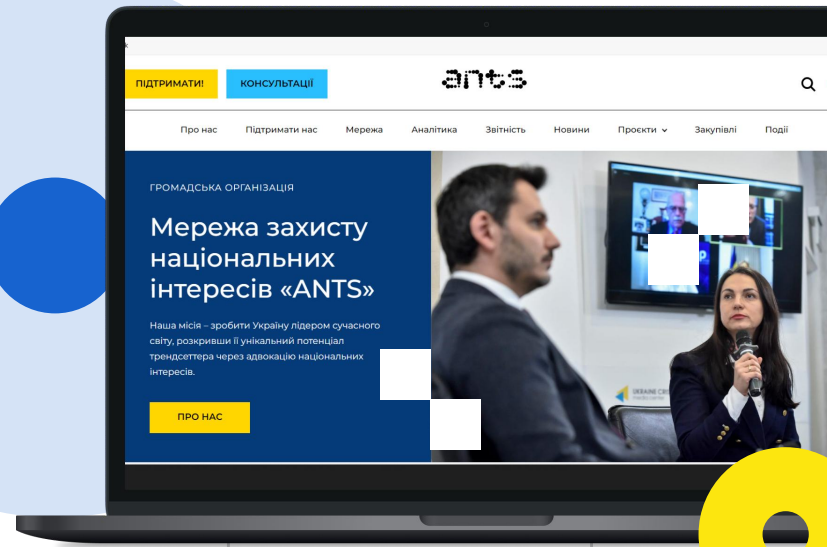
- ➔ **розширення санкційних списків** – потрібно постійно оновлювати і розширювати санкційні списки, включаючи нових осіб і організації, які підтримують військові дії росії або допомагають їй у обході санкцій;
- ➔ **посилення моніторингу і контролю** – залучення більш широких міжнародних механізмів для моніторингу фінансових трансакцій і діяльності компаній у зоні санкцій, зокрема важливо удосконалити співпрацю між країнами G7 та іншими ключовими учасниками;
- ➔ **заохочення зменшення залежності від російських ресурсів** – заохочувати країни зменшувати свою економічну залежність від росії шляхом пошуку альтернативних джерел сировини і ринків збуту;

- ➔ **запровадження механізмів заохочення та стимулювання** – розвивати і впроваджувати механізми для стимулювання тих країн і компаній, що вийшли або планують вийти з російського ринку, наприклад, через підтримку економічної стабільності і підтримку торгівлі з іншими регіонами;
- ➔ **підвищення прозорості** – забезпечення більшої прозорості щодо санкційних рішень і їхніх наслідків для урядів, бізнесу і громадськості, що допоможе зменшити можливість нечіткостей і спотворень;
- ➔ **співпраця з міжнародними організаціями** – підтримка співпраці з міжнародними організаціями, такими як ООН, Європейський Союз, для уніфікації підходів до санкційних режимів і координації міжнародних заходів;
- ➔ **усунення обхідних шляхів** – особлива уваги на усунення обхідних механізмів, через які можна обійти санкції, таких як використання інших країн або компаній для виконання заборонених транзакцій;
- ➔ **підтримка прав людини і міжнародного права** – забезпечення того, що санкції зберігають баланс між виконанням міжнародного права і захистом прав людини, не завдаючи непропорційної шкоди цивільному населенню;
- ➔ **моніторинг ефективності і адаптація стратегій** – постійний моніторинг ефективності санкцій і адаптація стратегій відповідно до змін в геополітичній ситуації і поведінці країн.

Таким чином, ці рекомендації спрямовані на покращення ефективності та широкого прийняття міжнародних вторинних санкцій проти росії, на забезпечення тривалої і ефективно дії міжнародних вторинних санкцій проти росії, максимізуючи їхній вплив і мінімізуючи можливість обхідних шляхів, що загрожують їхній ефективності та має на меті зміцнення міжнародного порядку і міжнародної безпеки.

Використані джерела

- 1 [Most of Russia's War Chips Are Made by US and European Companies](#)
- 2 [China's advanced machine tool exports to Russia soar after Ukraine invasion](#)
- 3 [Russia the driver behind China's aluminium import boom](#)
- 4 [Китай закликає Україну виключити свої фірми зі списку «спонсорів війни»](#)
- 5 [China Opposes 'Illegal Sanctions' in Response to EU Proposal](#)
- 6 [Китай виступає на боці росії в ООН і закликає припинити постачання зброї Україні](#)
- 7 [EU proposes sanctions on Chinese firms aiding Russian war effort](#)
- 8 [China Hits Back at US, EU, UK for Russia-Related Curbs on Its Companies](#)
- 9 [China urges greater BRICS role as Western sanctions mount](#)
- 10 [Russia and China devise alternative payment methods amid US sanctions](#)
- 11 [Xi and Putin set out ambitions for Eurasian security club](#)
- 12 [Китай посилив контроль за товарами, що продаються в Росію](#)
- 13 [Türkiye halts money transfers from Russia](#)
- 14 [Росія знайшла спосіб відновити розрахунки з Туреччиною](#)
- 15 [Ticaret Bakanı Bolat, Japonya Ekonomi, Ticaret ve Sanayi Bakanı Saito ile Görüştü](#)
- 16 [США та Туреччина ведуть переговори про створення нової системи санкцій проти РФ](#)
- 17 [India pivots away from Russian arms, but will retain strong ties](#)
- 18 [India Looks Elsewhere for Oil as US Sanctions Crimp Russia Trade](#)
- 19 [Saudis Warned G-7 Over Russia Seizures With Debt Sale Threat](#)
- 20 [Uzbekistan turns against old ally Russia, approving banking curbs for sanctioned persons, entities](#)
- 21 [Kazakhstan complies with sanctions against Russia for economic benefit](#)
- 22 [Sky News: Росія продовжує отримувати товари з Британії попри санкції](#)
- 23 [ЄС має намір запроваджувати вторинні санкції проти Росії, щоб уникнути прогалин у санкційному режимі](#)
- 24 [«Санкції проти Росії не працюють» – сенатор США Ліндсі Грем](#)
- 25 [Exclusive: Russia struggles to collect oil payments as China, UAE, Turkey raise bank scrutiny](#)
- 26 [Süddeutsche Zeitung розповіла, як Росія обходить санкції](#)
- 27 [U.S., allies press UAE over Russia trade, sanctions](#)
- 28 [US Sidesteps Riskiest Sanctions in Latest Move Against Russia](#)
- 29 [Yellen warns German banks to boost compliance with US sanctions on Russia](#)
- 30 [European banks in Russia face 'awful lot of risk', Yellen says](#)
- 31 [As Russia Completes Transition to a Full War Economy, Treasury Takes Sweeping Aim at Foundational Financial Infrastructure and Access to Third Country Support](#)
- 32 [Як санкції Заходу проти Мосбіржі вплинуть на економіку РФ](#)
- 33 [Китайські банки побігли з Московської біржі після американських санкцій](#)